

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji „Głusi i słabosłyszący w perspektywie tradycji, teraźniejszości i przyszłości”, 22–23.09.2017 r., Warszawa

Joanna Kobosko¹, Piotr Tomaszewski²

¹ Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu, Światowe Centrum Słuchu, Klinika Rehabilitacji, Warszawa/Kajetany

² Uniwersytet Warszawski, Wydział Psychologii, Katedra Psychologii Zdrowia i Rehabilitacji, Pracownia Badań nad Polskim Językiem Migowym i Komunikacją Głuchych

Obchody 200-lecia istnienia najstarszej szkoły dla głuchych w Polsce – Instytutu Głuchoniemych – założonej przez księdza Jakuba Falkowskiego w roku 1817 zorganizowano w celu upamiętnienia tego ważnego w historii edukacji głuchych wydarzenia. Konferencja, która miała miejsce z tej okazji, poświęcona została istotnym zagadnieniom, do jakich należą m.in.: kształcenie dzieci głuchych, także w zakresie językowym (język foniczny, język migowy, dwujęzyczność), badania nad językiem migowym, wczesna interwencja wobec rodzin z dziećmi głuchymi, problemy tożsamości osobowej, społecznej i kulturowej osób g/Głuchych, historia g/Głuchych i ich obecność w życiu społecznym, kulturze, polityce i in. Organizatorami konferencji byli: Instytut Głuchoniemych im. Jakuba Falkowskiego, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej przy wsparciu Biura Edukacji m. st. Warszawy. Na czele Komitetu organizacyjnego konferencji stanęli: dr Tadeusz Adamiec, dyrektor Instytutu Głuchoniemych, oraz dr hab. Małgorzata Kupisiewicz, prof. APS. W skład Komitetu naukowego konferencji weszli m.in.: prof. Urszula Eckert, prof. Tadeusz Gałkowski, prof. Kazimiera Krakowiak, prof. Małgorzata Kupisiewicz, prof. Marek Świński, dr hab. Piotr Tomaszewski i dr Tadeusz Adamiec.

Wśród zaproszonych prelegentów znaleźli się goście z zagranicy, nie po raz pierwszy już odwiedzający nasz kraj. Jednym z nich była prof. Kristina Svartholm z Uniwersytetu w Sztokholmie, lingwistka, badaczka języka migowego, uznany światowy autorytet w tej dziedzinie. Jej referat dotyczył „Dwujęzycznego nauczania głuchych – wczoraj, dziś i jutro” – przemian dokonujących się w Szwecji w odniesieniu do edukacji głuchych, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji dwujęzycznej, a więc realizowanej zarówno z udziałem języka migowego, jak i języka fonicznego. Kolejnym mówcą z zagranicy był prof. Jim Kyle z Uniwersytetu w Bristolu, psycholog, badacz języka migowego, a także

Uczestnicy konferencji oraz zaproszeni goście (fot. Marek Kubiak)

Prof. Kazimiera Krakowiak (Katolicki Uniwersytet Lubelski) (fot. Marek Kubiak)

problemów osób postlingwalnie ogłuchłych. Swoje wystąpienie zatytułował on: „Głuchy w rodzinie”. Petr Vysuček z Pragi, nauczyciel i organizator kształcenia dla osób głuchych i słabosłyszących, podczas konferencji podzielił się doświadczeniami na temat: „Systemu edukacji w Republice

Adres autora: Joanna Kobosko, Światowe Centrum Słuchu, Klinika Rehabilitacji, ul. Mokra 17, Kajetany, 05-830 Nadarzyn, e-mail: j.kobosko@ifps.org.pl

Prof. Kristina Svartholm (Uniwersytet w Sztokholmie)
(*foto. Marek Kubiak*)

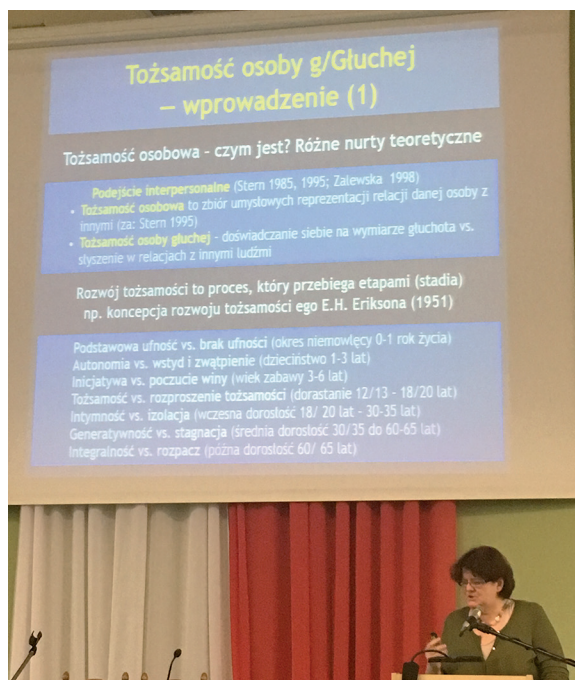

Prof. Jim Kyle (Uniwersytet w Bristolu) (*foto. Marek Kubiak*)

Dr hab. Piotr Tomaszewski (Uniwersytet Warszawski) (pośrodku),
prof. Tadeusz Gałkowski (Uniwersytet Humanistycznospołeczny
SWPS) (z prawej), tłumacz języka migowego (z lewej)
(*foto. Marek Kubiak*)

Czeskiej i wszechstronnego wsparcia uczniów głuchych i słabosłyszących”. Prof. Annette Leonhardt z Uniwersytetu Ludwika Maksymiliana w Monachium prezentowała problemy dotyczące dzieci głuchych z implantami ślimakowymi, których rodzice są także głusi. Kolejną zaproszoną osobą była nasza rodaczka, Liliana Miderlind, pedagog, absolwentka Instytutu Głuchoniemych, a obecnie nauczycielka w szkole dla dzieci głuchych Manillaskolan w Sztokholmie. Jej wystąpienie zatytułowane zostało: „Instytut Głuchoniemych w 1992 r. i dzisiaj w 2017 r. – spojrzenie z perspektywy skandynawskiej”. Obie placówki dla

Dr Joanna Kobosko (Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu,
Warszawa/Kajetany) (*foto. Tomasz Żuk-Chrzanowski*)

Dr hab. Małgorzata Kupisiewicz, prof. APS (Akademia Pedagogiki
Specjalnej w Warszawie) i dr Tadeusz Adamiec (dyrektor
Instytutu Głuchoniemych w Warszawie) zamykają obrady
(*foto. Marek Kubiak*)

dzieci głuchych, Manillaskolan i Instytut Głuchoniemych, łączą lata wieloletniej współpracy. Bardzo dużo skorzystał na niej Instytut Głuchoniemych, gdyż szwedzcy nauczyciele i pedagodzy zarówno wielokrotnie gościli polskich nauczycieli dzieci głuchych, jak i przyjeżdżali do nas, aby pokazać stosowane przez nich metody nauczania dzieci głuchych, przedyskutować istniejące problemy, wypracować wspólnie optymalne rozwiązania przystające do polskiej rzeczywistości dzieci głuchych. Listę prelegentów spoza naszego kraju zamyka Josif Herz z Pragi z prezentacją: „Apartament *Jablusko*”, pomysłodawca alternatywnego względem np. typowego internatu mieszkania dla uczniów głuchych.

Konferencja obejmowała 8 sesji tematycznych podzielonych na dwa dni. **Sesję I** przeznaczono na zagadnienia związane z wczesną diagnozą i wczesną interwencją wobec dziecka i jego rodziny. Jako pierwsza głos zabrała prof. Kazimiera Krakowiak z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, a jej

wystąpienie przybliżyło „Metody i organizację wczesnej diagnozy funkcjonalnej”, odnoszące się przede wszystkim do zagadnień związanych z rozwojem mowy i języka dzieci głuchych o bardzo zróżnicowanych możliwościach słuchowych, poznawczych, emocjonalnych, a także uwarunkowaniach rodzinnych i rehabilitacyjnych. „Model wczesnej interwencji i wczesnego wspomagania rozwoju. Wsparcie dziecka i rodziny” zaprezentował dr Radosław Piotrowicz z Akademii Pedagogiki Specjalnej, zaś dr Anna Proźych, również z Akademii Pedagogiki Specjalnej, przybliżyła uczestnikom konferencji „Program *Dźwięki Marzeń*”, realizowany w latach 2006–2015 przez Fundację Orange, którym objęto dzieci głuche i słabosłyszące przede wszystkim z małych miejscowości, znacznie oddalonych od ośrodków rehabilitacyjnych. Z zagadnieniami wczesnej interwencji wiązały się również wystąpienia w **Sesji II**: prof. Marzenny Zaorskiej z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, na temat: „Sensoryczne niepełnosprawności sprzężone jako wyzwanie wobec edukacji i rehabilitacji w perspektywie współczesności oraz przyszłości”, oraz dr Magdaleny Dunaj reprezentującej Oddział PZG w Łodzi, poświęcone „Kulturowym mechanizmom towarzyszącym procesom wczesnej interwencji i wspomagania rozwoju dziecka z wadą słuchu”. Sesję tę zamykała relacja z „10 lat doświadczeń w pracy zespołu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w Instytucie Głuchoniemych”, którą przedstawiły zgromadzonym uczestnikom konferencji panie: mgr Barbara Wójcik oraz mgr Katarzyna Mazurkiewicz. **Sesja III** dotyczyła problematyki dwujęzyczności w edukacji dzieci głuchych, poruszonej nie tylko przez wcześniej wymienionych gości z zagranicy, lecz także przez prof. Marka Świdzińskiego z Uniwersytetu Warszawskiego w referacie: „Język migowy i dwujęzyczność jako zjawisko przyrodnicze”. **Sesję IV** otworzył wykład prof. Bogdana Szczepankowskiego na temat: „Język migowy w edukacji w Polsce w drugiej połowie XX w.”. Następna prezentacja, wygłoszona przez ks. dr. hab. Grzegorza Bachanka z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie zatytułowana „Człowiek głuchoniemy w świetle życia i twórczości księdza Jakuba Falkowskiego”, dała możliwość zapoznania się z życiem i działalnością patrona Instytutu Głuchoniemych i jego założyciela. W sesji tej znalazło się też wystąpienie dotyczące „Rozumienia odczytywania mowy z ust jako podstawowego elementu umiejętności społecznych środowiska głuchych” mgr. Michała Bernarda Łacha, kończące pierwszy dzień obrad.

Drugi dzień konferencji rozpoczęła **Sesja V** poświęcona problemom tożsamości osób głuchych w różnych jej aspektach. „Tożsamość osoby głuchej/Głuchej w dobie implantów ślimakowych – wyzwania i dylematy współczesności” była przedmiotem wystąpienia dr Joanny Kobosko z Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu. Dr hab. Piotr Tomaszewski w referacie pt. „Dokąd zmierzamy? Zmiany paradygmatu głuchoty” przybliżył zebranym zmiany, jakie obserwuje się na świecie w paradygmacie głuchoty. O roli języka obcego w życiu osób głuchych i słabosłyszących, na przykładzie doświadczeń w nauczaniu języka angielskiego, mówiła dr hab. prof. KUL Ewa Domagała-Zyśk w wystąpieniu: „Ani drugi, ani obcy – język angielski w międzynarodowej komunikacji osób głuchych i słabosłyszących”. W **Sesji VI**, historycznej, oprócz wspomnianej

już wcześniej absolwentki Instytutu Głuchoniemych, Lilianny Miderlind ze Sztokholmu, wystąpił mgr Tomasz Świdzki, historyk z Instytutu Głuchoniemych, z referatem: „Niesłyszący ludzie sukcesu – wybrane sylwetki wybitnych postaci z historii Głuchych”, dzięki czemu zebrani mieli możliwość zapoznania się z postaciami osób głuchych, które odniosły sukces w różnych dziedzinach życia. Na zakończenie tej historycznej sesji na temat organizacji turnusów, z perspektywy dekady doświadczeń terapeutów z Instytutu Głuchoniemych, mówiły: mgr Monika Dobrowolska, mgr Małgorzata Limanówka, mgr Mariola Siedlecka oraz mgr Anna Sosnowska-Krac.

Specjalne potrzeby edukacyjne uczniów z wadą słuchu były tematem dwóch wystąpień w kolejnej **Sesji VII**. Dr Paweł Rutkowski z Uniwersytetu Warszawskiego omawiał je w kontekście dylematów dotyczących nabywania przez takich uczniów kompetencji językowych i komunikacyjnych w językach fonicznych i migowych. Odwoływał się przy tym do podręczników szkolnych dostosowanych do specjalnych potrzeb edukacyjnych (w tym lingwistycznych – język migowy), podając jako przykład 49 takich podręczników z różnych przedmiotów szkolnych które zostały przygotowane pod jego kierunkiem. „Roli nauczyciela w pokonywaniu trudności w rozumieniu czytanych tekstów przez uczniów niesłyszących – strategii działań wspomagających” poświęciła swoje wystąpienie dr Agnieszka Dłużniewska z Akademii Pedagogiki Specjalnej. Z badań, jakie przeprowadziła, wynika, że np. znajomość przez ucznia celu czytanego tekstu jest jedną ze strategii sprzyjających jego rozumieniu. W tej sesji zaprezentowano także fragment badań na temat: „Asocjacje, zniekształcenia pamięci w języku migowym” w referacie przygotowanym przez dr Joannę Ulatowską, dr Justynę Olszewską, dr Dominikę Wiśniewską z Akademii Pedagogiki Specjalnej oraz dr. Tomasz Rogowskiego (APS, University of Wisconsin-Oshkosh, SWPS).

W kończącej obrady konferencyjne **Sesji VIII** dr Małgorzata Czajkowska-Kisil z Instytutu Głuchoniemych w wystąpieniu zatytułowanym „CODA. Inność nierozpoznana” omówiła zagadnienie słyszących dzieci niesłyszących rodziców, określanych jako CODA (ang. *Child of Deaf Adults*). Prelegentka mówiła m.in. o ich problemach, widzeniu świata, znikomym wsparciu społecznym i zrozumieniu w wielu sytuacjach życiowych. Trudności, wobec jakich stają tłumacze języka migowego, zasygnalizowała z kolei dr Aleksandra Kalata-Zawłocka, reprezentująca Stowarzyszenie Tłumaczy PJM (PJM – Polski Język Migowy – przyp. red.) w referacie pt. „Co trzy głowy, to nie jedna – kilka zasad udanej komunikacji z udziałem tłumacza PJM”. Konferencję zamknął dr Tadeusz Adamiec, wieloletni dyrektor Instytutu Głuchoniemych, podsumowując dwudniowe obrady w wystąpieniu zatytułowanym „Dokąd zmierza Instytut Głuchoniemych w XXI wieku?”. W dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości, także tej związanej z osobami głuchymi i słabosłyszącymi, na to pytanie nie ma w chwili obecnej jednoznacznej odpowiedzi. Być może Instytut Głuchoniemych będzie ulegał – podążając za tymi przemianami – kolejnym przeobrażeniom, ale może też być tak, że jego istnienie i rola, jaką spełniał i nadal spełnia, przejdą już tylko do historii.